

■ 2. Stilladsopstillerens ansvar som arbejdsgiver for de ansatte, der opstiller, ændrer og nedtager stilladser

Stilladsopstilleren skal som arbejdsgiver sikre, at arbejdet med opstilling, ændring og nedtagning af stilladser planlægges, tilrettelægges og udføres, så det er sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt.

De vigtigste regler om:

- 2.1. [Brugsanvisning](#)
- 2.2. [Uddannelse, oplæring og instruktion af ansatte](#)
- 2.3. [Aflæsning, transport og løft af stilladsdele](#)
- 2.4. [Sikring af de ansatte mod nedstyrtning](#)
- 2.5. [Sikring af de ansatte mod andre ulykkesrisici.](#)

2.1. Brugsanvisning

Det er stilladsopstillerens ansvar som arbejdsgiver at sikre, at de ansatte kan opstille, ændre og nedtage stilladser sikkerhedsmæssigt forsvarligt.

Hvis et systemstillads opstilles i en standardopstilling, er fabrikantens brugsanvisning normalt tilstrækkelig til at oplyse de ansatte om, hvordan de skal opstille, ændre og nedtage stilladset.

Hvis stilladset ikke opstilles i en standardopstilling, som forudsat i fabrikantens brugsanvisning, eller hvis der fx indgår andre fabrikanter stilladsdele i opstillingen, skal stilladsopstilleren sikre, at der er en brugsanvisning, der oplyser de ansatte om, hvordan de skal opstille, ændre og nedtage det konkrete stillads.

Stilladsopstilleren kan, hvis der kun er tale om mindre ændringer i forhold til en standardopstilling, vælge at supplere fabrikantens brugsanvisning med oplysninger om ændringerne i det konkrete stillads.

Stilladsopstilleren skal, hvis der er tale om en specialopstilling med mere indgribende ændringer i forhold til fabrikantens standardopstilling, foretage en konstruktionsberegning for den valgte stilladskonstruktion, der indeholder en specifikation af den konkrete opstilling. Konstruktionsberegningen skal omfatte en styrke- og stabilitetsberegning og være udført af en særligt sagkyndig, fx en bygningsingeniør eller bygningsskonstruktør med særligt kendskab til beregning af stilladser.

2.2. Uddannelse, oplæring og instruktion af ansatte

Arbejde med opstilling, ændring og nedtagning af stilladser, der er over 3 m høje, er omfattet af reglerne om særligt farligt arbejde. Stilladsopstilleren skal derfor – i sin egenskab af arbejdsgiver – sikre, at de ansatte har gennemgået en lovpligtig arbejdsmiljøfaglig uddannelse, der matcher de stilladskonstruktioner, de skal opstille. Stil-

ladsopstilleren skal endvidere sikre, at de ansatte er oplært i arbejdet, og at de har fået en konkret instruktion.

Det er stilladsopstillersens ansvar at sikre, at de ansatte ikke opstiller, ændrer og nedtager stilladser uden at have den nødvendige uddannelse, instruktion og oplæring.

Uddannelseskrav

Ansatte, der skal arbejde med at opstille og nedtage systemstilladser, der er mere end 3 m høje, til facadearbejde, herunder opmuringsarbejde, skal – hvis stilladset opstilles i standardopstilling efter fabrikantens brugsanvisning – mindst have gennemført den lovpligtige arbejdsmiljøfaglige systemstilladsuddannelse. Det gælder også ansatte, der er i gang med en lærlinguddannelse eller den 2-årige stilladsuddannelse. Udlærte murere og struktører, som har påbegyndt deres uddannelse i 2002 eller senere, har normalt gennemgået systemstilladsuddannelsen som led i deres uddannelse.

Hvis stilladset eller dele af stilladset ikke skal opstilles i standardopstilling, skal de ansatte have gennemført de yderligere arbejdsmiljøfaglige stilladsuddannelser, som matcher de stilladskonstruktioner, de skal opstille og nedtage.

Hvis de ansatte skal arbejde med at montere teltoverdækning (totalinddækning) på et bærende stillads, skal de have gennemgået den arbejdsmiljøfaglige uddannelse i montering af totalinddækning (teltoverdækninger) på stilladser.

Ansatte, som har gennemgået hele den 2-årige stilladsuddannelse, og som er ansat i virksomheder, hvis hovedbeskæftigelse er at opstille stilladser, må med nødvendig instruktion opstille, ændre og nedtage alle typer af stilladser. Tilsvarende gælder, at ansatte, der inden den 15. juli 2006 har bestået et kompetenceafklaringskursus for erfarne stilladsopstillere, må opstille, ændre og nedtage stilladser, der svarer til deres kompetenceafklaring.

Stilladsopstilleren skal med uddannelsesbeviser kunne dokumentere, at de ansatte har gennemgået den nødvendige lovpligtige uddannelse.

Stilladser, der ikke skal bygges højere end 3 m, og som ikke skal monteres i højder over 3 m, kan opbygges, ændres og nedtages af ansatte, der ikke har gennemgået de arbejdsmiljøfaglige stilladsuddannelser. De ansatte skal i stedet have en særligt fyldestgørende instruktion, som bl.a. skal sikre,

- at de ansatte forstår brugsanvisningen for det pågældende stillads.
- at de ansatte ved, hvordan de kan arbejde sikkert under opstilling af stilladset.
- at de ansatte ved, hvordan de skal forebygge risikoen for, at personer eller genstande falder ned.
- at de ansatte kender sikkerhedsforanstaltninger ved ændringer i vejrforholdene, som kan bringe stilladsets sikkerhed i fare.
- at de ansatte kender stilladsets belastningsforhold.
- at de ansatte er orienteret om andre relevante forhold i forbindelse med opstillingen af stilladset som fx trafikerede arealer eller strømførende ledninger.

Oplæring

Omfanget og indholdet af den oplæring, som de ansatte skal have som supplement til de lovpligtige arbejdsmiljøfaglige uddannelser, skal tage udgangspunkt i den enkeltes erfaringer, forudsætninger og eventuelle særlige behov.

Oplæringen skal også tage hensyn til de stilladstyper og -fabrikater, som den ansatte skal arbejde med.

En del af oplæringen skal omfatte træning i sikker opstilling af de stilladstyper og -fabrikater, som den ansatte skal arbejde med – herunder træning i brug af de sikkerhedsforanstaltninger, som stilladsopstilleren stiller til rådighed.

Også nyansatte, der har længere anciennitet i branchen, og som har gennemgået de lovpligtige arbejdsmiljøfaglige uddannelser, skal oplæres i forhold til de konkrete opgaver og udstyr mv. i virksomheden.

Instruktion

Det er stilladsopstillersens ansvar at sikre, at de ansatte er instrueret i den konkrete arbejdsopgave – herunder at de ansatte råder over brugsanvisningen for opstillingen af det konkrete stillads.

Ved opstilling af stilladser eller dele af stilladser, der afviger fra fabrikantens brugsanvisning, skal de ansatte have udleveret den særlige brugsanvisning, der er udarbejdet for den konkrete opstilling, samt have en grundig instruktion, der bl.a. angiver, hvordan de ansatte kan sikre sig mod nedstyrtningssfare.

2.3. Aflæsning, transport og løft af stilladsdele

Stilladsopstilleren skal planlægge og tilrettelægge arbejdet, så de ansatte ikke udsættes for løft og bæring, som indebærer risiko for deres sikkerhed eller sundhed.

Transport af stilladsmateriel

Der skal ved af- og pålæsning af tunge stilladsdele som fx dæk og rammer på og fra lastbiler – både på hjemmeverksamheden og på opstillingsstedet – bruges egnede tekniske hjælpemidler som fx truck, kran eller bagsmækklift.

Hvis det ikke er muligt at levere tunge stilladsdele på det sted, hvor de skal hejses op, skal stilladsdelene transporteres med et egnet teknisk hjælpemiddel eller hejses ind med kran.

Kun i helt særlige tilfælde, hvor det ikke er muligt at bruge et egnet teknisk hjælpemiddel, og hvor der er tale om et mindre stillads, accepteres manuel håndtering til opstillingsstedet. Det er dog en forudsætning, at arbejdet i øvrigt tilrettelægges, så det kan udføres sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt fx ved brug af lettere stilladsmateriel og/eller ved arbejdets organisering.

Lodret transport af stilladsdele

Den lodrette transport af stilladsdele skal udføres sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt. Det kan ske ved at bruge egnede tekniske hjælpemidler som fx et stilladsmontagehejs eller et bundmonteret el-wirehejs med forhøjet hejseknægt. Ved

mindre opgaver kan der også bruges et topmonteret mini el-wirehejs til stilladsmontage.

Det skal ved lodret transport af stilladsdele sikres, at stilladsdelene er fastholdt, så de ikke kan falde ned. Stilladsdelene skal ved brug af stilladsmontagehejs være fastholdte i hejsestolen under opkørsel. Ved brug af el-wirehejs skal alle stilladsdele være forsvarligt anhugget til hejsekrog med funktionsdygtig afhængningssikring.

Manuelt tovhejs med afhængningssikret krog og bremse mod fri firing kan bruges ved montage af fx affaldsskakt, ved plast- og netinddækning samt i forbindelse med ændringer af stilladset forudsat, at der kun er tale om få stilladsdele.

Brug af lette montagedæk ved opstilling af søjlestilladser til tagarbejde mv.

Belastningerne ved manuel håndtering af stilladsdæk kan reduceres væsentligt ved at bruge lette montagedæk, når man skal opstille søjlestilladser til tagarbejde mv. med kun et arbejdsdæk og materialetårne med få dæk (platforme). Også ved nedtagning kan belastningen reduceres ved at bruge lette montagedæk.

Hævning af søjlestilladser ved opmuringsarbejde

Ved opmuringsarbejde fra søjlestilladser, hvor arbejdsdækket (trallelaget) hæves for hver meter, der mures op, skal belastningerne ved manuelle løft af dæk eller traller begrænses mest muligt. Det kan fx ske ved at bruge lette dæk eller lette traller som fx fibertraller eller aluminiumstraller.

2.4. Sikring af de ansatte mod nedstyrtning

Det er stilladsopstillersens ansvar at sikre, at de ansatte, der arbejder med opstilling, ændring og nedtagning af stilladser fra omkring 2 m's højde over underlaget, er sikret forsvarligt mod nedstyrtning både ned gennem stilladset og ved den udvendige og den indvendige side af stilladset, samt ved enderne af stilladset. De ansatte skal sikres mod nedstyrtning på den indvendige side af stilladset, hvis afstanden mellem stilladsdækket og facaden er større end 0,3 m

Sikring af de ansatte mod nedstyrtning kan ske ved brug af forsvarlige stilladsdæk, montering af rækværk, brug af opskydelige montagegelændere og andre kollektive sikkerhedsforanstaltninger. I de situationer, hvor de ansatte ikke kan sikres fuldt ud med kollektive foranstaltninger, skal de sikres med egnet individuelt faldsikringsudstyr eller med en kombination af kollektive og individuelle løsninger.

Stilladsopstilleren kan ved opstilling af søjlestilladser sikre de ansatte ved at vælge en monteringsmetode, der i sig selv sikrer mod nedstyrtning. Det indebærer, at der løbende monteres rækværk, inden stilladsdækkene eller trallerne rykkes op en meter ad gangen.

De ansatte skal også sikres mod nedstyrtning ved højder under 2 m, hvis der er særlig fare for nedstyrtning – fx hvis dækkene er glatte eller hvis det blæser kraftig – eller hvis der er særlig fare for at komme til skade – fx hvis man kan falde ned på opgørende genstande og byggematerialer eller ned i en trappeskakt.

Der skal under opstilling og nedtagning af stilladset være en forsvarlig adgangsvej. Det kan fx være stilladssystemets stiger eller separate trapper.

Individuelt faldsikringsudstyr

Faldsikringsudstyr må kun bruges, hvis de kollektive sikkerhedsforanstaltninger ikke med rimelighed kan bruges på grund af stilladstype, stilladsfabrikat eller den konkrete opstilling. Faldsikringsudstyr, der er faldhindrende, skal vælges forud for falddæmpende udstyr.

Falddæmpende udstyr skal være det bedst egnede. Små faldblokke, hvor linen hele tiden er stram, anses for bedre egnet end løse liner med falddæmper. De ansatte skal ved brug af falddæmpende udstyr anvende egnet sikkerhedshjelm med tilspændt hagerem, hvis arbejdet ikke kan udføres forsvarligt på anden måde.

Det er stilladsopstillerens ansvar, at der ved brug af falddæmpende udstyr, er udarbejdet en berebskabplan for redning efter et fald samt for fysisk og psykisk førstehjælp.

Ved ændring i opstillingen af stilladser og ved nedtagning af stilladser er det vigtigt at være opmærksom på, om de enkelte stilladsdele, fastgøringer mv. er intakte, og særligt om stilladسدækkene stadig er fastholdt korrekt, så de ikke vipper eller falder ned ved færdsel ovenpå dem. Sådanne fejl og mangler udbedres, før arbejdet med ændring eller nedtagning af stilladserne sættes igang.

Sikring mod nedstyrtning ved montage af teltoverdækninger

Teltoverdækninger skal konstrueres under forhold, der i nødvendigt omfang tager hensyn til sikkerhed og sundhed. De ansatte skal særligt sikres mod nedstyrtning og gennemstyrtning under montagearbejdet. Det kan bl.a. gøres ved at konstruere teltoverdækningen på terræn og hejse den op med kran eller ved at konstruere teltoverdækningen fra en platform i højden, hvor de ansatte er sikret mod nedstyrtning, og hvorfra teltoverdækningen kan rulles ud.

Stilladsopstilleren skal planlægge og tilrettelægge sammenkoblingen til det bærende stillads på en sådan måde, at de ansatte kan arbejde fra steder, hvor de er sikret mod nedstyrtning. Også ved andre former for sammenkoblingsarbejde i højden skal de ansatte sikres mod nedstyrtning. Kan det ikke ske på anden måde, skal de ansatte bruge egnet faldsikringudstyr.

Arbejdet med at konstruere teltoverdækningen på stedet i højden, skal planlægges, tilrettelægges og udføres sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarligt. Det indebærer både, at tunge løft og andre sundhedsskadelige eller farlige håndteringer skal være forebygget, og at de ansatte er sikret forsvarligt mod gennemstyrtning og nedstyrtning.

Der skal ved færdsel og arbejde ovenpå teltoverdækninger foreligge dokumentation for, at overdækningen er bæredygtig. Alternativt kan der anvendes egnede tagstiger – eventuelt i kombination med egnet individuelt faldsikringsudstyr eller andre løsninger, der effektivt sikrer de ansatte mod gennemstyrtning og nedstyrtning.

2.5. Sikring af de ansatte mod andre ulykkesrisici

Stilladsopstilleren skal planlægge og tilrettelægge arbejdet, så de ansatte ikke udsættes for ulykkesrisici i forbindelse med opstilling af stilladser.

Sikring mod påkørsel

Stilladser opstilles ofte i nærheden af kørende trafik. Det betyder, at der kan være risiko for, at stilladset bliver påkørt af den almindelige trafik samt i forbindelse med aflæsning af materialer.

Stilladsopstilleren skal planlægge og tilrettelægge arbejdet med opstilling af stilladser, så risikoen for påkørsel fra trafikken er effektivt imødegået. Det indebærer bl.a., at stilladsopstilleren på forhånd skal tage stilling til, om der skal etableres vejafmærkning, hastighedsbegrænsning eller andre forholdsregler, der kræver godkendelse hos vejmyndighederne, og som forudsætter, at der opsættes skilte og udarbejdes afmærkningsplan mv. efter Vejdirektoratets regler om arbejde på og ved vej. Ved arbejde med opstilling og nedtagning af stilladser, herunder ved aflæsning og læsning af lastbiler i bymæssig bebyggelse, kan der sikres mod påkørsel ved at arbejde i ly af bilen, samt ved at anvende rotorblink og afmærkning, der synliggør læssee arbejdet for andre trafikanter.

De ansatte, der skal opstille stilladset, skal være instrueret i afmærkningsplanen, der skal medbringes på arbejdsstedet sammen med de skilte og afmærkningsmateriel, der er fastlagt i afmærkningsplanen.

Også stilladser på byggepladser skal være effektivt sikret mod påkørsel fra lastbiler og andet kørende materiel.

Sikring mod fald og snublen i samme niveau

Stilladsopstilleren skal planlægge og tilrettelægge arbejdet, så de ansatte kan færdes på terrænet uden risiko for at falde eller snuble.

Stilladsopstilleren skal derfor på forhånd afklare med den virksomhed, der har bestilt stilladset, hvordan forholdene er på opstillingsstedet, så det sikres, at terrænet er plant, uden huller, mudder mv., eller at der er lagt plane plader ud, så de ansatte kan færdes forsvarligt.

Det skal om vinteren sikres, at opstillingsstedet er ryddet for sne, gruset og saltet i det omfang, det er nødvendigt, så de ansatte kan færdes uden risiko for at falde, fordi der er glat.

Sikring mod fald fra lastbil

Stilladsopstilleren skal planlægge og tilrettelægge arbejdet, så aflæsning af lastbiler kan ske uden risiko for de ansatte.

Det skal fx sikres, at der ikke skal arbejdes på lastbilens lad eller ovenpå det opstabilede stilladsmateriel på en måde, så der opstår særlig fare for nedstyrtning.

Sikring mod faldende stilladsmateriel

Stilladsopstilleren skal som arbejdsgiver planlægge og tilrettelægge arbejdet, så der så vidt muligt ikke er ansatte fra virksomheden, der færdes og arbejder på terrænet nedenfor de områder af stilladset, hvor andre ansatte monterer stilladsdele i højden.

Det samme gælder ved ophejningsstedet, hvor der ikke må være ansatte under hejsefeltet, mens andre ansatte anhugger eller afhægter stilladsdele i højden. Risikoen mindskes væsentligt, hvis man bruger stilladsmontagehejs (elevator), da hejsestolen i et vist omfang sikrer mod materialenedstyrning.

Ansatte, der færdes og arbejder på terrænet, skal altid bruge CE-mærket sikkerhedshjelm, når de befinder sig i risikozonen under og omkring stilladset.

Området omkring stilladset skal afspærres eller afskærmes, så det sikres, at andre beskæftigede på arbejdsstedet ikke kan blive ramt af nedfaldende stilladsdele o.l.

Respektafstande til el-ledninger

Mindesteafstanden på 1,5 m mellem et stillads og strømførende el-luftledninger vil ikke altid være tilstrækkeligt stor til at beskytte de ansatte under opstilling af stilladser, fordi de enkelte stilladsdele i mange tilfælde er længere end 1,5 m. Det gælder især i forbindelse med lange dragerspænd.

Stilladsopstilleren skal planlægge og tilrettelægge arbejdet, så de ansatte ikke risikerer at komme i berøring med strømførende ledninger under håndtering af stilladsmateriel på stilladset. Det kan derfor være nødvendigt at kontakte el-selskabet, så strømmen kan blive afbrudt eller så el-ledningerne kan blive omlagt eller isoleret mod berøring.